

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE:

Příloha k protokolu o státní bakalářské zkoušce.

DIPLOMANT: TOMŠŮ Jan

Obor: Scénografie ALD

Vedoucí písemné diplomové práce: MgA. Lukáš Jiříčka, Ph.D.

Diplomová bakalářská práce Jana Tomšů má název Divadlo na doslech a podtitul Sound design jako dominantní metoda divadelní práce se zaměřením na vlastní praktický výzkum. Tomšů se zde orientuje na hudební složku divadelního díla s přesahy k instalaci jako na element, který nejenom, že vytváří a modeluje zvukové prostředí daného projektu, ale zároveň rozvíjí dramaturgické, prostorové struktury skrze zvuk a jeho vliv na percepci i recepci diváka, participanta.

Přestože se Jan Tomšů profiluje převážně jako scénograf, jeho kontakt s hudební scénou, ale i sound designem či řešením zvukového potenciálu v dílech na pomezí performativního a instalačního tvaru je zde podroben i hlubší reflexi tohoto aurálního fenoménu s jeho kulturními, sociálními, ale vlastně i psychologickými dopady nejen na estetiku, ale i různé mody vnímání. Tedy z reflexe vlastních projektů Rest is noise a Tunguska, ale i děl jiných divadelních tvůrců či skladatelů nebo sounddesignerů je patrné, nakolik Tomšů uvažuje o zvuku, hudbě, hluku či šumu jako prostředku, kterým lze nejen vědomě rozšiřovat strukturální, ale i celkově fyzický materiál performance, v níž může samo vnímání převážet z optických vrstev na vrstvy aurální či takřka haptické. Jeho bakalářská práce je tak do jisté míry poutí po rozmanitých oblastech spojených se zvukovou tvorbou. Je zde pokryt zvukový svět spíše ze své technologické stránky – Tomšů ukazuje, jak různé přístupy ke zvuku ovlivňují sluch (binaurální nahrávání i poslech, akuzmatika, lo-fi), jak lze inkorporovat do performativního či instalačního univerza. Do jisté míry nabízí určitý přehled aktuálního stavu anebo přesněji - vzhled do specifické části problematiky akustického umění spojeného s dramatickým a performativním přesahem. Jistou nevýhodou však je, že nabízí právě přehled a ten však leckdy ve svém analytickém či možná fundamentálně badatelském vzhledu zůstává spíše na povrchu. Fenomény sice zmiňuje, naznačuje, čeho se dotýkají, ale dal by se čekat solidnější průřez vztahů, které tyto nové technologické přístupy nebo výdobytky nabízejí a nakolik to právě redefinuje samu podstatu divadelního nebo instalačního a interaktivního umění.

Každý technologický vynález či jiný než navyklý mediální přístup přináší otřes. Otřes nejenom v oblasti lidského vnímání je podnícen už jen tím, že

rozšiřuje a proměňuje jeho potenciál, jeho spektrum, usazuje člověka do jiného vztahu k objektům, objektům dává nová privilegia ve vztahu k oku, uchu, hmatu či čichu nebo chuti atd. Tomšů zde správně uvádí několik příkladů tvůrců, kteří hrají hru s lidským vnímáním skrze zvuk (Goebbels, Aperghis, Cage, Gruska, Stockhausen, E.F. Burian ad.), ale někteří ze jmenovaných možná nejsou nejsilnějšími reprezentanty či objeviteli daných oblastí či není jejich vlastní kompoziční a sensuální přístup zcela do hloubky vyčerpaný a popsáný, což je však dáno i kratším povinným rozsahem bakalářské práce.

Přes tyto výtky, které jsou spojeny s větší spontaneitou psaní namísto analýzy či hlubší reflexe tvůrců a děl, je text fundovaný. Je patrné, že skrze praxi se Tomšů snaží dobírat nových uměleckých postupů a ruku v ruce s tím se vzdělávat nejenom z historického, ale teoretického hlediska, že zvuk, hudba a technologie jsou pro něj bytostnými fundamenty, na nichž buduje své vlastní tvůrčí projekty nebo které vnáší do dalších divadelních spoluprací. Je to cesta poctivá, jen by leckdy přehled praktik a objevů jak estetických, tak materiálních mohl být právě prohlouben skrze větší vhled do literatury týkající se dříve zmiňovaných estetik a tvůrců. Tomšů v textu jakoby stojí v ohnisku různých trajektorií, ukazuje, kolik možných cest současný zvukový plán díla nabízí a jak může přebírat například roli herce či textu anebo scénického objektu. To také ohledává v přílohách, kde jsou dva rozhovory se zvukovými designery Michalem Cábem a Martinem Tvrdým. Společně s nimi zkoumá, co je v současnosti možné ve zvukovém světě. Možná by bylo dobré v těchto reflexích i rozhovorech pokračovat i nadále ve spojení s vlastní praxí, určitě by podobný typ reflexe byl zvláště v českém prostředí, kde hudební divadlo a zvukové instalace nemají tolik výhonků, byl cenný a nápomocný ke vzniku dalších děl.

Před chvílí jsem zmínil poctivost a nenapadá mě lepší slovo pro tento text, neboť sám Jan Tomšů se i přes veškeré mnou zde zformulované výtky nedopouští jednoho, a to že by se jednalo o ledabylý text anebo že by své projekty pouze popisoval. Naopak, právě ty, pomineme-li popis intencí jejich vzniku, kriticky uchopují vlastní práci, definují neuralgické body problematických míst nebo struktur, naznačují možné další přístupy. I přes dílčí nedostatky v prohlubování kontextů či analýz děl se jedná o kvalitně zformulovaný text, který právě pro scénografickou práci není příliš typický, a i proto je přínosný, neboť představuje zvukové prostředí i jako svého druhu scénografii.

Doporučuji text k obhajobě.

Datum:

MgA. Lukáš Jiříčka, Ph.D.

.....
p o d p i s